

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Magyar bibliografiai társaság. Ennek az évnek nyarán az összes hazai hírlapok jelezték, hogy a főváros tudományos köreiből mozgalom indult meg egy olyan társaság létesítése érdekében, a melynek célja a magyarországi bibliográfia egész területét átölelő tudományos tevékenység lenne. Határozottabb lépés ebben az ügyben, ha jól tudjuk, azóta nem történt, a minthogy az alapelvek teljes tisztázása előtt kár is volna a szervezkedés munkájához fogni. Nekünk azonban erről a mozgalomról még akkor is meg kellene emlékeznünk ezen a helyen, már most, a kezdet kezdetén is, ha semmi szorosabb kapcsolat nem állana fenn a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára és a tervezett társaság tendenciái között. Azonban azokból a hírekből, a mik az előkészítő bizottság munkálatairól már eddig is nyilvánosságra jutottak, látható, hogy az egész kérdésnek megoldása nagyon szoros összefüggésben lesz a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárával, sőt talán azt sincs miért elhallgatni, hogy a múzeumi könyvtár, ha nem is hivatalosan, a kezdeményezésben is jelentékeny tényező volt. Így hát kettős kötelességet teljesítünk, mint a hazai bibliográfia és mint a múzeumi könyvtár közlönye, midőn álláspontunkat előzetesen is, habár csak a főbb pontokra nézve, megjelöljük. Ki kell azonban jelentenünk, hogy mindaz, a mit az alábbiakban a létesítendő társaságról el fogunk mondani, kizárólag a Magyar Könyvszemle nézeteit tartalmazza és semmi hivatalos jelleggel nem bír sem a múzeumi könyvtárt, sem az előkészítő bizottságot illetőleg. Annál nagyobb örömmünkre fog szolgálni, ha a mi nézeteink emezekével találkozni fognak. Mindenekelőtt örömmel üdvözljük a mozgalmat, mely a hazai bibliográfiának kooperatív művelését akarja előidézni, s határozottan halljuk, hogy intenzívebb tevékenységet és kielégítőbb eredményeket

másként el sem tudunk képzelni. Mert mellőzve minden más részét a programnak, minők a bibliofilek, könyvkiadók stb. érdekei, egyedül a szorosán vett bibliografia, a repertorizálás is olyan természetű, hogy ezen a téren csakis egyesült munkával lehet célhoz jutni. Hogy pedig a repertoriumkérdés mennyire aktuális korunk tudományos életében, azt mindennél fényesebben igazolják az utóbbi évek nagy bibliografiai nemzetközi kongresszusai és konferenciái, melyek még tovább menve, az egyes nemzetek között is bizonyos szövetkezéseket akarnak létre hozni. Tehát már a nemzeti bibliografia eszméje fölé helyezkedett, határozott törekvések és komoly óhajtasok alakjában, a világbibliografia impozáns terve is. Csakhogy ez utóbbi föltételezi az előbbit, s nemzeti bibliografiára még akkor is szükségünk van, ha a nemzetközi ábrándok nem is csábítanak különösebben. Nos hát a magyar bibliografiai társaság programjában a legfontosabb helyek egyikét foglalhatja el a nemzeti bibliografia, a teljes magyar repertorium kérdése. Ámde itt már most föl kell említeni azt, hogy az új társaság feladata ennek a repertoriumnak nem megteremtése, hanem csupán a létrejöttét előmozdító körülmények tanulmányozása, egyengetése, szóval az ügynek gondozása lehet. Így első feladatai lennének: az eddigi magyar bibliografiai munkásság kritikai megvizsgálása, a használható rész kiválasztása; s mikor már kellő anyag együtt volna, annak az elvnek megállapítása, a mely szerint ez az anyag tudományosan földolgoztassék. Egyelőre tehát fölösleges is deczimális vagy más rendszerekről beszélni, s habár a társaság okosan fog cselekedni, ha pl. a brüsszeli Institut-vel állandó összeköttetésben fog állani (a mint hogy helyes volt az is, hogy már az előkészítő bizottság is képviseltette magát az idei brüsszeli konferencián) a rendszer kérdésében nincs miért sietni a döntéssel. Ha majd annyi repertorium-adat lesz együtt, hogy a végleges rendezésről szó lehet, nagyon könnyű lesz az akkorig legczélszerűbbnek bizonyult rendszert elfogadni. Addig azonban a társaságnak gondoskodni kell arról, hogy tudományos társaságok, könyvtárak, érdeklődők, szóval a bibliografiai munkásság tényezői az előkészítés munkájában minél tevékenyebb részt vegyenek. Ideális végezel gyanánt pedig egy központi bibliografiai hivatal szervezése, illetőleg ennek kieszközlése lebeghet a társaság előtt. Természetes, hogy a változó viszonyok a legszabatosabban megállapított programmon is változtatnak s így ma nem is sejtethető, hogy magyarországi tudományos élet szükségletei minő felada-

tokat fognak az új társaság elé szabni. Hanem mi nem szólhatunk a mozgalom megindulásáról sem a nélkül, hogy a legközelebbi feladatokra rá ne mutassunk. S midőn ezt tettük, egyúttal megjelöltük fontosságának fokát is, s igazoltuk azt is, hogy miért üdvözljük oly nagy örömmel szellemi életünknek ezt az új hajtását. A Magyar Nemzeti Múzeum törzsébe már sok ágot oltott be a fejlődő magyar tudományosság. S mindezek pompásan megfogamzottak benne. Óhajtjuk szívből, hogy ezt az új hajtást is mentül előbb a virágzás és gyümölcsözés stádiumában láthassuk.

Múzeumi könyvtári tisztviselők tanulmányutai. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának tisztviselői közül ez év folyamán is többen tettek szakismereteik gyarapítása czéljából külföldön tanulmányutakat, *Kollányi Ferencz* könyvtári ór a Magyar Tud. Akadémia megbízásából Fraknoi római magyar történelmi intézetébe küldetvén ki, egyúttal a római és florenzei központi könyvtárak ismeretét is beható tanulmányozása tárgyává tette. *Dr. Erdélyi Pál* segédőr az augusztusban megtartott londoni könyvtárnoki kongresszuson, *dr. Esztegár László* asszisztens a brüsszeli nemzetközi bibliografiai konferencián képviselték könyvtárunkat. E folyóirat szerkesztője, *dr. Schönherr Gyula* segédőr, a Magyar Nemz. Múzeum megbízásából a velencei és zárai könyv- és levéltárakban kutatott. Mindezen megbízások teljesítéséről az illetők részletes jelentésekben fognak a Magyar Könyvszemle hasábjain beszámolni.

A budapesti egyetemi könyvtár forgalmát az 1896. évben a hivatalos jelentés kiegészítéseül kiadott statisztikai táblázatok számadásai a következőkben tüntetik fel; Az olvasótermet 2488 látogatási jeggyel bíró olvasó 43,005 ízben vette igénybe, és itt 45,710 művet használt. Az olvasók száma januárban 171, februárban 169, márcziusban 99, áprilisben 57, májusban 48, júniusban 8, szeptemberben 339, októberben 996, novemberben 431, decemberben 170 volt. Foglalkozásuk szerint a 2488. látogató között volt jog- és államtudományhallgató 1162, orvostanhallgató 359, bölcsészettanhallgató 325, gyógyszerészetanhallgató 7, hittanhallgató 16, műegyetemi hallgató 155, közép- és szakiskolai tanuló 59, állatorvostanhallgató 24, jog- és államtudományi szigorló 19, orvostani szigorló 27, ügyvédjelölt és joggyakornok 125, tanár- és tanítójelölt 47, magánzó 4, hivatalnok 68, hírlapíró és író 16, tanár és tanító 33, ügyvéd 5, orvos 12, katonatiszt 2, kereskedő 6, mérnök 6, művész 7, műiparos 4. A használt művek szakok szerint a következőkép oszlanak meg: hittudomány 196, jogtudomány 15,940, államtudomány 5240, orvostudomány 7403, matematika és természettudomány 3121, bölcsélet- és neveléstudomány 1296, történelem és földrajz 4733, nyelv-

vészet és irodalom 1984. Ez adatokba az egyetemi tanárok és kutatók számára fentartott dolgozóterem használati forgalma nincs felvéve.
(K.)

Hazakerült Korvin-kódex. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtára az elmúlt nyár folyamán a bosnyák sarajevoi országos múzeuntól csere útján megszerezte a Cyrillus contra Hereticos czinű Korvin-kódexet, mely 1890-ben a ragusai domonkos rendűek könyvtárából vétel útján került a bosnyák múzeum birtokába, s melylyel szerencsés kezű fölfedezője, *Thallóczy Lajos* annak idején folyóiratunk hasábjain ismertette meg először a tudományos világot. A kódexért könyvtárunk a néhány hónap előtt megszerzett Tvartkó-féle oklevélet adta a bosnyák múzeumnak cserébe, melyet szintén *Thallóczy* dolgozatából ismernek t. olvasóink. A csere mindkét félre egyaránt előnyös volt; a bosnyák országos múzeum a középkori boszniai történelem egyik kiváló fontossága okiratához jutott, mely kétségtelesen a sarajevoi múzeumban van legméltóbb helyén; a Magyar Nemzeti Múzeum pedig csakis a legnagyobb készséggel ragadta meg az alkalmat, mely a kedvező körülmények szerencsés összetalálkozásával, minden anyagi áldozat nélkül, lehetővé tette, hogy Mátyás király könyvtárának ma oly ritka maradványaiból gyűjteménye számára egyet ismét megszerezzen. A múzeumi könyvtárban őrzött Korvin-kódexek száma e szerzemény által 11-re emelkedett.

A jászóvári könyvtárról lesz alkalmunk behatóbb tanulmányt is közölni. Azonban addig is, a míg ez megtörténhetik, meg kell emlékeznünk arról a nagyszabású rendezési műveletről, a mi ezt a könyvtárt a nevezetesebb hazai gyűjtemények egyikévé teszi. A megjelent hírlapi közlések, közöttük különösen a *Bodnar Virgil* úr terjedelmesebb ismertetése *Benedek Ferencz* jászóvári prépost urnak adóznak nagy elismeréssel, a ki a prépostság központi könyvtárának ügyét állandóan szívével hordta s a mostani nagyszabású átalakításokkal a rend egyik legkedvesebb ábrándját valósította meg. Mert a könyvtár egyik büszkeségük volt mindig. Eredetére nézve egyidejű a prépostság második alapításával, mely IV. Béla idejére 1255-re esik. Midőn II. József 1787-ben eltörülte a szerzetes rendeket, s köztük a premontrei rendet is, a könyvtár sok más drága kincsesel együtt, Budára került. Aztán I. Ferencz állítja vissza valamennyit — a pálos-rend kivételével 1802-ben. — Visszahozzák a könyveket, de csak körülbelül annyi kötetet, a mennyit elvitték; a ritka exemplárok, kéziratok többé nem voltak együtt. Szomorú története van a könyvtárnak a legutolsó időkig, midőn azután freskokkal ékített teremben vasszerkezetű állványok fogadták a *Kudora Károly* által tudományosan rendezett gyűjteményt. Most már 28,500 kötet sorakozik a polczokon. Első sorban theologiai, azután historiai és egyéb művek. Kétszáznál több az inkunábulumok száma. Ezek között van egy rendkívül értékes és díszes darab, mely 1479-ből való s mint több helyen

belé van jegyezve, a dürnsteini premontreieké volt. Czimlapja a régi könyvdíszítésnek legszebb példánya s még most is oly üde, oly ép, aranyozása oly élénk, szinompája oly sértetlen, mintha most került volna ki a művész kezei közül, kit valószínűleg Reyler Fridrichnek hívtak, mert ez a név huzódik meg szerényen az inicziális virágai között. A legrégebb kódex 1436-ból való Halcot Róbert munkája. Ezenkívül sok kézirat is van (Verseghytől, Kazinczytól, Aranka Györgytől stb.) a gyűjteményben.

Kereskedelmi és ipari közkönyvtár. A Magyar Kereskedelmi Múzeum ez év elején tette közzé könyvtári katalógusának II. kiadását. Ez a könyvtár, melyet a kereskedelemügyi miniszter 1891-ben létesített, ez időszerint 4048 kötetet foglal magában. Nem tartozik tehát még nagyobb könyvtáraink közé, de külön céljai szempontjából jó szolgáltatokat tehet a kereskedő és iparos világnak és a közgazdasági kérdésekkel foglalkozó szakférfiaknak. A katalógusból kiemeljük, hogy a könyvtár magában foglal 43 hazai vonatkozású és 41 külföldi czímtárt, 20 hazai, 23 osztrák és 86 külföldi kereskedelmi kamara jelentéseit több évről, 179 statisztikai kiadványt, (jobbára az áruforgalom köréből), 77 kiállításra vonatkozó kiadványokat, továbbá 139 jobbára külföldi hirlap és szakfolyóiratnak több évre visszamenő teljes gyűjteményét, mely annyiban is érdeklél bir, mert felölel sok keleti hirlapot, a francia hivatalos lapnak 30 kötetnyi nagybecsű anyagát stb. A könyvtár a kereskedelmi múzeum tudakozó irodájában (Kerepesi-ut 20. sz.) nyitva van minden nap d. e. 9-től-12-ig és d. u. 3-tól 6-ig. (R.)

Érdújhelyi Menyhért zentai plébános, ismert nevű egyházi történetírónk, a mult év folyamán a Szent-István-társulat megbízatása folytán a római levéltárakban magyarországi kath. egyházra vonatkozó történelmi adatokat kutatot. Első sorban a vatikáni levéltár datáriai és nunciaturai osztályait tette tanulmányai tárgyává, de kiterjeszkedett a római állami levéltárnak egyházi vonatkozású anyagára is. Munkálkodása eredményét *Kutatásaim a római levéltárakban* czimen a Katholikus Szemle X. kötetében terjedelmes dolgozatban tette közzé, mely különnyomatként önálló füzetben is megjelent. E dolgozatban Érdújhelyi 185 regestát közöl az 1419—1511. évekből a datáriai, 4-et a XVI—XVII. századokból a nunciaturai levéltárakból, és 35-öt az 1461—1481. évekből az állami levéltárból; azonkívül közel kétszáz adatot, mely hordozható oltár használatáról szóló pápai engedélyre vonatkozik. Regestái, bár mind egyházi ügyeket tárgyalnak, sok kulturtörténeti adattal ismertetik meg a XV. század történetének buvárait; s általában az egész közzétett anyag igen szép tanúságot tesz arról, mily szorgalommal igyekezett Érdújhelyi a római levéltárak átbuvarlásában rendelkezésére álló eszközöket felhasználni. (R.)